

Türkler ve İslamiyet

Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri sosyal ve kültürel hayatlarında da büyük değişikliklere yol açacaktır. Ayrıca İslamiyet ile çelişmeyen kendi örf, âdet ve geleneklerinin birçoğunu devam ettirmişlerdir. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile İslamiyet'ten etkilenen ve İslamiyet ile zenginleşen bir Türk-İslam medeniyeti doğmuştur.

• Sosyal hayatta yerleşik yaşam tarzı yaygınlaşmaya başladı. Dolayısıyla tarım ve ticaret arttı, yeni şehirler inşa edilmeye başlandı.

• Hukuk alanında töre yanında İslam hukuku(şeriat) uygulanmaya başlanmıştır. İslami hukuk kurallarına "Şer'i Hukuk", Türk töresine dayanan hukuk kurallarına da "Örfi Hukuk" denir.

• Alfabe olarak Arap alfabesine geçildi. Resmi yazışmalarda Arapça, bilim ve edebiyat eserleri Arapça ve Farsça yazıldı. Dilimize Arapça ve Farsça'dan pek çok kelime yerleşti.

* Neye yol açmıştır?

Türkçenin gelişimini olumsuz etkilemiştir.

UYGUR ALFABESİ															
ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش	ص	ض	ظ
Elif	Be	Te	Se	Cim	Ha	Ze	Dal	Zel	Ri	Si	Shi	Sad	Sin	Dad	Fe
ن	ی	و	ه	و	و	و	و	و	و	و	و	و	و	و	و
Nun	Yod	Waw	He	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw	Waw
Samech	Nun	Nun	Mem	Mem	Lamed	Khaf	Kaf	Yod	Samech	Nun	Nun	Mem	Mem	Lamed	Khaf
(S)	(N)	(N)	(M)	(M)	(L)	(K)	(K)	(Y)	(S)	(N)	(N)	(M)	(M)	(L)	(K)
ت	ث	ج	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش	ص	ض	ظ	ع	ف
Tar	Shin	Resh	Qaf	Trade	Trade	Fe	Pe	Ayin	Nün	Mim	Lâm	Kef	Kaf	Ye	Vâv
(T)	(S)	(R)	(Q)	(T)	(T)	(F)	(P)	(A)	(N)	(M)	(L)	(K)	(K)	(Y)	(V)

• Hükümdarlar Kağan, Hakan, Han gibi unvanlardan başka İslami olan Sultan, Padişah unvanlarını kullanmaya başladılar.

• İslam öncesinde görülen kurultay, divan adı verilen bir kurula dönüştü.

• İslam'daki hayır-sevap işleme kaidesinin etkisiyle günümüzdeki STK'ların atası olan vakıflar açıldı.

• Türk-İslam mimari tarzında birçok cami, medrese, imarethane, darüşşifa, hamam, bimarhane... inşa edildi.

Görsel 2.33: Yeşil Camii, İzmit

Ulughbey Medresesi - Semerkant

• Türkler, İslam öncesi dönemde cihan hâkimiyeti düşüncesine sahip idi. Bu düşünce, İslamiyet'in kabul edilmesinden sonra cihat/gaza anlayışı ile devam ettirildi.

• Günümüzdeki üniversiteler düzeyindeki Medreseler açılmaya başlamıştır, seçilen öğrenciler burslu okutuluyordu. Devrin en büyük âlimleri medreselerde dersler veriyordu. Neyi kanıtlar?

Türk-İslam devletlerinde eğitime önem verildiğini, eğitim alanında geliştiklerini

Türklerin İslamiyet'e Hizmetleri

✚ İslam'ın koruyuculuğunu üstlenerek, Müslümanları; Bizanslılara, Moğollara ve Haçlılara karşı korudular.

✚ İslamiyet'in geniş alanlara yayılmasını sağladılar.(nereye?)
Anadolu'ya, Balkanlara, Hindistan'a

✚ İslam kültür/medeniyetinin gelişmesine de katkıda bulundular. Camiler – medreseler yaparak, İbn-i Sina, Farabi, Biruni, Mimar Sinan...

Türklerin ilk takvimi olan On iki Hayvanlı Türk Takvimi'nde de yer alan Nevruz, Türklerde çok eskiden beri bilinmekte ve her yıl 21 Mart'ta törenlerle yılbaşı-baharın gelişi olarak kutlanmaktadır. Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra da Nevruz'u kutlamaya devam etmişler. Ayrıca Türklerde dinî bayramlar da kutlanmaya başlanmıştır. Dinî bayramlar birlik ve beraberliğin gelişmesine katkı sağlamış, sosyal yapının güçlenmesinde etkili olmuştur.

Karahanlılar (840-1212)

Uygur Devleti'nin yıkılmasından sonra **Orta Asya** coğrafyasında Türk varlığını Karahanlı Devleti sürdürmüştür.

Saltuk Buğra Han, devletin başına geçince İslamiyet resmi din ilan edildi. Böylece **tarihteki ilk Müslüman Türk devleti Karahanlılar** olacaktır.

Devletin en önemli merkezleri Kaşgar, Semerkant, ve Buhara şehirleridir. Neden?
Çünkü bu kentler ipek yolu üzerinde, ticaretin geliştiği şehirlerdi

Bu kentlere hakim olan Karahanlılar, şehirler arasındaki yollar üzerine tüccarlar için **Kervansaraylar** yaptırmışlardır. Neden?

Ticaretin kolay ve güvenliyle yapılabilip, gelişmesi için

Bu dönemde yetişen en önemli alim **Kaşgarlı Mahmut**, en ünlü eseri **Divan-ı Lügati't Türk**'de Türklerin sadece savaşmada değil, yüksek bir kültüre de sahip olduğunu göstermek için: Türklerin yaşadığı şehirleri, köyleri, obaları bir bir dolaşarak Türk boylarının ağız ve lehçelerini, gramerini araştırmış, **Türkçenin zengin bir dil olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Araplara Türkçeyi öğretmek-tanıtmaq amacını güden bir sözlük olan eserini, Arapça kaleme alınmıştır.** Bu eser sayesinde 11.yy Türk edebiyatı, tarihi, coğrafyası ve kültürü hakkında önemli bilgilere ulaşılabilmektedir. Neye benziyor?

Orhun Yazıtları'na

Eserde Türklerin yaşadığı yerleri göstermek amacıyla çizilmiş bir dünya haritası da vardır.

Yusuf Has Hacib, 'Mutluluk veren bilgi' anlamına gelen **Kutadgu Bilig** adlı eserinde bir yöneticinin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi-öğütler vermiştir. **Uygur alfabesi ile yazılan** eserde dünya ve ahiret

mutluluğu için nasıl bir yaşam sürülmesi gerektiği hakkında bilgi verilmiştir.

Karahanlılar milliyetçi bir devlet özelliği taşımaktaydı. Türkçeyi resmî dil olarak kabul ettiler.

Taht kavgaları nedeniyle 1040 yılında Doğu ve Batı Karahanlılar olmak üzere ikiye ayrılan devlet bir süre sonra yıkılmıştır.

Gazneliler (969 – 1187)

Gazneli Devleti, en parlak dönemini **Gazneli Mahmut** döneminde yaşamıştır. Gazneli Mahmut'un en önemli faaliyeti **Kuzey Hindistan'a düzenlediği 17 sefer sonucunda, bölgeyi fethetmesidir.**

*** Bu fetih Türk-İslam tarihini nasıl etkileyecektir?+ Hindistan'da İslam'ın yayılmasını sağlamıştır**

Abbasi Halifesi kendisini Büveyhoğulları baskısından kurtardığından dolayı, Gazneli Mahmut'a 'Sultan' unvanını verdi. Bu unvanı Türk tarihinde kullanan ilk hükümdar, Gazneli Mahmut oldu. **İslam dünyasının lideri ve koruyucusu olmuştur.**

Gazneli Mahmut, sarayında âlim ve şairlerle sohbetler eden, onları ödüllendirirdi. **Biruni** için 'Sarayımdaki en değerli hazine' demiştir. **Firdevsi** meşhur eseri **Şehname**'yi Sultana sunmuştur. **Birçok medrese açmıştır. * Yukarıdaki paragraf, Türk-İslam devletleri ile ilgili neyi kanıtlar?**

Bilime-sanata ve eğitime önem verildiğini, bilim adamı ve şairlerin desteklendiğini

Büyük Selçuklu Devleti

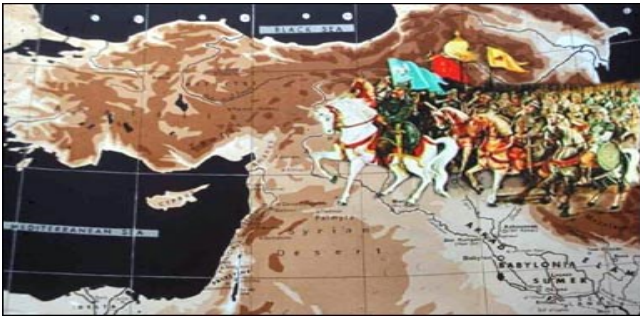

Oğuzların Kınık boyundan gelen göçebe Türkmenler, yeni yurt bulmak üzere girdikleri Gazneli ülkesinde, Gaznelilerle karşı karşıya geldiler. Dandanakan Savaşı'nın kazanılmasıyla Selçuklular, Horasan'da bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmışlardır. (1040-1157)

Devletin başına geçen Tuğrul Bey, adına para bastırıp, hutbe okutmuştur. Neden? Bu adımlar Türk devlet geleneğinde hükümdarlık alametleridir, bağımsızlık göstergesidir.

Batıda Bizans İmp. egemenliğinde bulunan Anadolu'ya hem yağma hem de keşif amaçlı akınlar yapıldı. Bu durumdan endişelenen Anadolu'nun hâkimi, Selçukluların karşısında çıktı, Pasinler Savaşı'nda ilk kez Bizans mağlup edildi(1048).

1071'de yapılan Malazgirt Savaşı ile Selçuklu ordusu, 4 katı büyüklüğündeki Bizans Ordusunu, Turan taktiği uygulayarak yendi. Zaferin sonucunda;

Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı yani Türkler Anadolu'ya yerleşti, Anadolu'yu yurt edindiler.

Alparslan'dan sonra devletin başına geçen Melikşah zamanında Selçuklular en parlak devrini yaşamıştır. Halifeyi düşman devletlere karşı koruyarak, İslam dünyasının koruyucusu haline geldiler. Devletin en geniş sınırlara ulaştığı bu başarının sağlanmasında hiç kuşkusuz, Alparslan döneminin de veziri olan Nizamülmülk'ün katkısı çok büyüktür.

Nizamülmülk,engin deneyimiyle, yöneticilere devlet yönetimi ilgili olarak öğütlerinin yer aldığı Siyasetname adlı eserini kaleme almıştır.

Nizamülmülk, devrinin en ileri üniversiteleri olacak Nizamiye Medreselerini kurdurmuştur. Seçilen öğrenciler burslu okutulduğu bu medreselerde devrin en ünlü bilginleri müderris olarak ders verdiler. neyi kanıtlar? Türk-İslam devletlerinde eğitime önem verildiğini

Melikşah-Nizamülmülk yönetimi, devrin en ünlü bilginlerinden Ömer Hayyam başkanlığında oluşturdukları bilim kuruluna, Celali takvimi hazırlatmıştır. Bu takvimdeki hata payı günümüzde kullanılan Miladi takvimden daha azdı.